

Samenwerking
voor- en vroegschool

De PLG in het kindcentrum

Een professionele leergemeenschap (PLG) ontstaat wanneer leerkrachten en pedagogisch medewerkers met elkaar samenwerken, informatie delen, een onderwerp onderzoeken en werken aan het verbeteren van de onderwijspraktijk. Binnen het integraal kindcentrum (IKC) en de samenwerking tussen voor- en vroegschool liggen kansen om met behulp van een PLG een kwaliteitsslag te maken.

TEKST MARGREET LOUW EN MARJAN VAN DER MAAS BEELD TOM VAN LIMPT

Op een dinsdagmiddag komen drie leerkrachten van groep 1 en 2 en vier pedagogisch medewerkers van Kindcentrum De Hooiberg bij elkaar. Na overleg met de leidinggevende nemen zij vrijwillig deel aan de op te richten PLG, gericht op peuters en kleuters. De deelnemers kennen elkaar. Regelmatig is er contact over peuters die doorstromen naar school, het uitwerken van gezamenlijke thema's en het organiseren van gezamenlijke activiteiten. Vandaag gaan we een stap verder; we gaan aan de slag met een inhoudelijk onderwerp in het belang van de doorgaande lijn.

Onderzoekende houding

Voordat de leerkrachten en pedagogisch medewerkers starten met de PLG, hebben zij met de (externe) procesbegeleider verkend

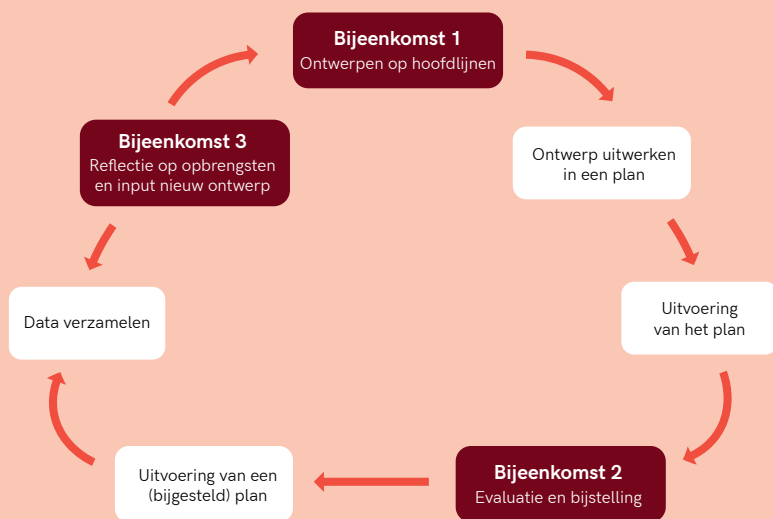

Het belangrijkste uitgangspunt van een PLG is het verbeteren van het (onderwijs)aanbod aan de peuter of kleuter en hierdoor de ontwikkeling stimuleren

hoe het ervoor staat met hun onderzoekende houding. Hiervoor is een checklist met vragen gebruikt waarbij deelnemers zichzelf punten geven. Ben je nieuwsgierig, heb je een open houding, ben je kritisch, wil je graag iets doorgronden, wil je een onderwerp van een andere kant bekijken, doe je de dingen niet 'omdat je ze altijd zo doet', heb je de behoefte om bronnen te gebruiken en wil je deze kennis graag delen met anderen? Dan ben jij de perfecte deelnemer voor de PLG!

Uitgangspunten

Het belangrijkste uitgangspunt van onze PLG is het verbeteren van het (onderwijs) aanbod aan de peuter of kleuter en hierdoor de ontwikkeling te stimuleren. De leerkrachten en pedagogisch medewerkers zijn de professionals, ze hebben ieder hun eigen expertise, en gaan vanuit een kritische houding en gezamenlijke visie met elkaar in gesprek over hun werk. Samen maken zij de vertaalslag van theorie naar praktijk. Ook de rol van de leidinggevende is van belang bij het versterken en ondersteunen van de professionals. Door regelmatig het onderzoeksonderwerp uit de PLG op de teamagenda van het kindcentrum te zetten, draagt de leidinggevende bij aan de verdere ontwikkeling, samenwerking en uiteindelijke borging. Leerkrachten en pedagogisch medewerkers leren in de PLG een concreet probleem op te lossen en ontwikkelen een onderzoekende houding. Dit doen zij door middel van een cyclus van drie bijeenkomsten (zie ook figuur 1). Een bijeenkomst duurt twee uur en het doorlopen van de cyclus duurt ongeveer acht tot tien weken. Hierna start een nieuwe cyclus met een nieuwe onderzoeksvraag.

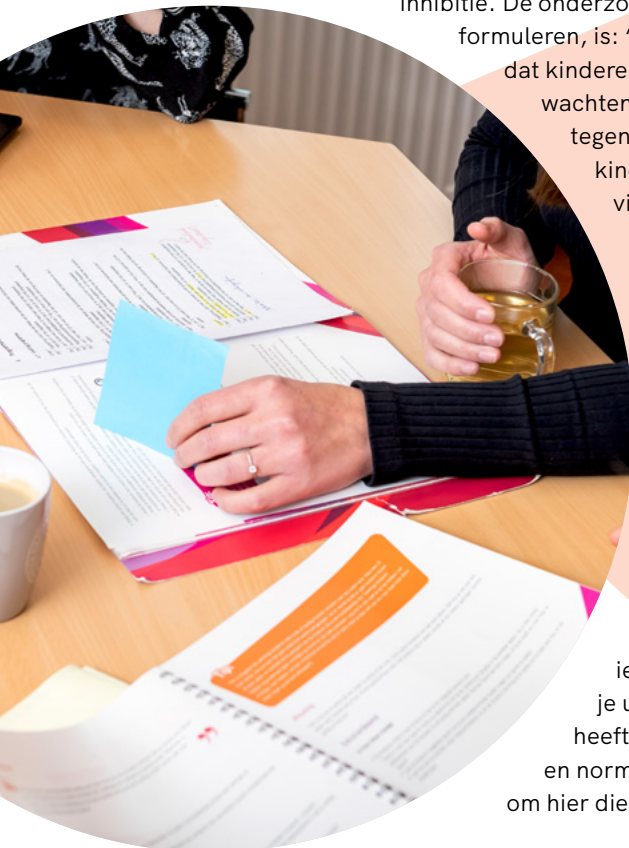
Figuur 1 – Schema van de drie PLG-bijeenkomsten binnen een cyclus (Van Keulen & Venema, 2016)

Doelstelling of probleem bepalen

De deelnemers starten vanuit hun dagelijkse werksituatie. Ze kiezen een situatie waar zij regelmatig mee worstelen. In deze fase komt het belang van de procesbegeleider aan de orde. ►►

► De procesbegeleider kan een interne of externe professional zijn. Dit is afhankelijk van de aanwezige kennis binnen het kindcentrum. De procesbegeleider begeleidt het proces, zorgt voor verdiepende inhoud in de vorm van het aandragen van (wetenschappelijke) bronnen of literatuur en zorgt ervoor dat de deelnemers bij het onderwerp blijven en niet verzanden in gesprekken over dagelijkse regelingen. De procesbegeleider zorgt voor verdieping in het gesprek. Om tot een doelstelling te komen, bespreekt de PLG wat er speelt in het kindcentrum. Waar loopt men bijvoorbeeld tegenaan? Er wordt een lijst met onderwerpen gemaakt en deelnemers bepalen wat zij het meest relevant vinden. De kunst is hier om het klein te houden. Onze deelnemers komen uit bij executieve functies. Dit is een actueel thema binnen het kindcentrum. Onder leiding van de procesbegeleider wordt er één onderdeel gekozen om focus te houden. De deelnemers kiezen voor responsinhibitie. De onderzoeksvraag die zij formuleren, is: 'Hoe zorgen we ervoor dat kinderen op hun beurt kunnen wachten?' Deelnemers lopen tegen het feit aan dat kinderen het erg moeilijk vinden om te wachten. Dit merken ze bij een kringactiviteit waarbij peuters en kleuters door de groep roepen, tijdens een spelletje Memory, waarbij in plaats van twee, alle kaartjes omgedraaid worden, maar ook bij het eten en drinken. 'Even wachten tot iedereen iets heeft, doe je uit beleefdheid. Het heeft te maken met waarden en normen.' Er wordt besloten om hier dieper op in te gaan.

Literatuur volgt bij een PLG de basis om de onderzoeksvraag te beantwoorden en vervolgens in de praktijk aan de slag te gaan met onderwijsverbetering

Analyse

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, worden tweetallen, en een drietal, gemaakt die op zoek gaan naar geschikte bronnen. De procesbegeleider kan literatuur of andere bronnen aandragen. Dit vergemakkelijkt de zoektocht voor de deelnemers. Literatuur kan zijn: een boek of artikel uit een vakblad. Overige bronnen kunnen websites of filmpjes zijn. Tijdens een volgende bijeenkomst vertellen deelnemers aan elkaar wat zij gevonden hebben. Er is onderzoek gedaan naar wat executieve functies zijn en hoe de responsinhibitie zich ontwikkelt. Bronnen die gebruikt worden, zijn de site van SLO en een boek van Dawson en Guare (2010). Twee pedagogisch medewerkers hebben een filmpje gevonden met de 'Marshmallow-test', waaruit blijkt hoe moeilijk het voor peuters is om hun impulsen uit stellen.

Conclusies trekken

Uit het literatuuronderzoek en de onderzochte bronnen van de PLG is gebleken dat de leeftijd van drie tot vijf jaar een belangrijke periode is voor de ontwikkeling van executieve functies (Van Camp et al., 2015). Ook heeft de PLG uit de gebruikte bronnen geconstateerd dat het mogelijk is om de responsinhibitie te trainen door middel van herhaling en inbedding in de dagelijkse schoolpraktijk (Diamond, 2013). Aan de hand van de opgedane kennis worden acties geformuleerd die alle deelnemers gaan uitvoeren in hun eigen praktijk.

Maatregelen nemen

De PLG-deelnemers gaan de volgende acties inzetten in hun praktijk: zij maken duidelijke afspraken met de kinderen over het op je beurt wachten, het afmaken waar je aan begonnen bent en het begrijpen van regels (zoals het omdraaien van twee kaartjes bij Memory en niet alle kaartjes). Duidelijke uitleg speelt hierbij een grote rol: 'We zingen eerst een liedje, daarna mag je gaan eten' of 'Als ik je naam noem, mag je je jas ophalen.'

Suggesties voor een succesvolle PLG

Na de uitleg stellen de leerkrachten en pedagogisch medewerkers de kinderen de juiste open vragen om de executieve functie aan te wakkeren en geven zij veel complimenten en feedback op gedrag: 'Je hebt goed op je beurt gewacht!' Bevindingen worden genoteerd in een logboek en meegenomen naar de volgende bijeenkomst van de PLG. Enkele opmerkingen van onze deelnemers:

- 'Het is voor mij een openbaring om open vragen aan kleuters te stellen en dan proberen om je mond te houden en hen te laten praten. Vooral de taligere kleuters zie ik er echt over nadenken.'
- 'Als je hulpmiddelen inzet, zoals vaste symbolen, tekens en liedjes, bereik je bij kinderen sneller een automatisme.'
- 'De kinderen in de leeftijd van twee tot vier jaar hebben meer moeite dan de kinderen in de leeftijd van vier tot zes jaar. We moeten dus zorgen dat onze verwachtingen passen bij het inspanningsvermogen van het kind.'
- 'Geef de kinderen net zolang steun als ze nodig hebben om succes te behalen.'

Evalueren

De deelnemers wisselen hun ervaringen uit en gaan hierover in gesprek. Verschillende deelnemers hebben een filmpje gemaakt van een activiteit. Het logboek en het beeldmateriaal ondersteunen het gevoel van de PLG dat hun acties effect hebben en dat zij gezamenlijk iets bereikt hebben. Zo ervaren de leerkrachten uit groep 1 meer rust in de kring en vertellen de pedagogisch medewerkers over peuters die elkaar complimentjes geven tijdens een spelletje. Aan de hand van de opgedane ervaringen en de uitwisseling hiervan gaan de deelnemers opnieuw acties uitvoeren in hun praktijk. Tijdens de derde bijeenkomst worden ook deze ervaringen uitgewisseld. Belangrijk is dat maatregelen in de praktijk geborgd gaan worden.

Vervolgens wordt in onze PLG gekozen voor verdieping van het onderwerp, maar het kan ook een nieuw onderwerp zijn.

- Houd de onderzoeksvraag klein.
- Houd een logboek bij.
- Maak een portfolio met foto's of filmfragmenten en leg deze in de teamkamer van het kindcentrum.
- Noteer suggesties van collega's in je logboek.
- Denk bij bronnen niet alleen aan literatuur in de vorm van boeken, maar ook aan websites, filmpjes en artikelen uit vakbladen.

Kinderen profiteren

De PLG is een werkvorm waarbij samenwerkt wordt aan uiteenlopende onderwerpen. Door middel van het benutten van kennis uit bronnen probeert de PLG een antwoord te vinden op een onderzoeksvraag. Hierbij doorlopen de deelnemers samen verschillende stappen. De procesbegeleider speelt hierin een belangrijke rol. De kinderen van het kindcentrum profiteren, omdat het onderwijs verbeterd wordt.

Een krachtig effect van de PLG is dat deelnemers een onderzoekende houding ontwikkelen waarmee zij hun persoonlijke ontwikkeling en professionaliteit in de groep stimuleren. Binnen het kindcentrum ligt een kans voor de voor- en vroegschool om samen op te trekken in het kader van de doorgaande lijn en met en van elkaar te leren.

De literatuurlijst en meer artikelen over de PLG en doorgaande lijn zijn te vinden op: www.hjk-online.nl/artikelen

Margreet Louw en Marjan van der Maas zijn beiden onderwijsadviseur en specialist jonge kind bij Expertis (www.expertis.nl)

Op de hoogte blijven van de ontwikkelingen rondom het jonge kind?

Neem een abonnement op HJK

HJK lezen op tablet en pc

Krijg toegang tot het digitaal archief (>1.000 artikelen)

Krijg korting op het Landelijk congres Jonge kind AOb en HJK

Ontvang 10 x HJK

Voor slechts €79,95 per jaar

Studenten ontvangen 50% korting

Aan de slag! Geef je oren de kost

De toekomst van spel

Meer weten?
Ga naar www.hjk-online.nl
of bel 088 - 22 66 691